

ДОСТАМУКЪ

«КРЫМСКАЯ ПРАВДА» ГАЗЕТАСЫНЫНЪ КЪРЫМТАТАР ТИЛИНДЕКИ АФТАЛЫКЪ НЕШИРИ

СССР ХАЛКЪЛАРЫ! СОВЕТ ФЕДЕРАЦИЯСЫНЫ

ДОСТАНЕ, ЧЕЧЕКЛЕНГЕН ЧОКЪМИЛЛЕТИ ДЕВЛЕТКЕ ЧЕВИРЕЙКИ!

(КПСС МК-нинъ Улу Октябрь социалист революция-сынынъ 72 йыллыгы мунасебинен илан эткен Чагъы-рувларындан).

Джемаатчылыкъ векиллеринен корюшюв

Тюневин Симферопольде область иджра комитетининъ меджлислер залында Украина Компартиясы Меркезий Комитети Сиясий бюросынынъ азасы, Украина Компартиясы Меркезий Комитетининъ секретары, Украина Компартиясы Меркезий Комитетининъ миллетлерара мунасебетлер боюнда комиссиясынынъ ренси Ю. Н. Ельченконинъ къримтатар джемаатчылыгынынъ векиллеринен корюшюви олып кечти.

Корюшювни область партия комитетининъ биринджи секретары Н. В. Багров алып барды.

Ю. Н. Ельченко озюнинъ кириш сёзюнде къримтатар миллий меселеси чезилув арфесинде олгъанынъ къайд этти, бу мунасебетнен область партия ве совет teşкиятларынынъ, шимди Кърымга къайтып кельген

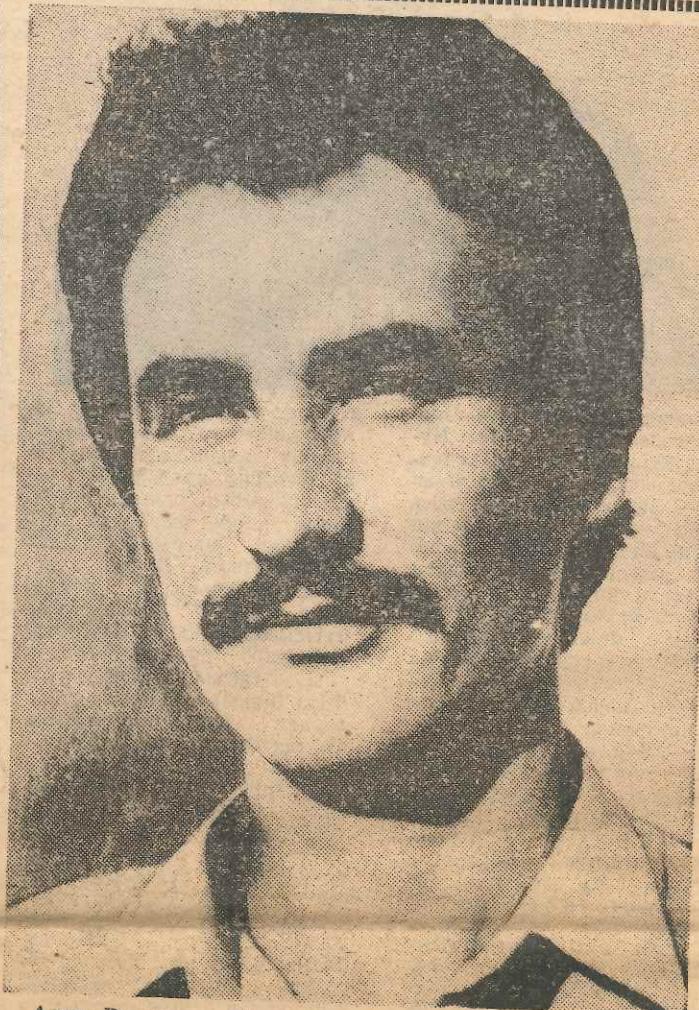
халкъымыз векиллерининъ огюнде тургъан вазифелер узеринде токталып, област, хусусан, тертип ве низам сакъланмасы, озь башына топракъ участкаларыны кесип алуз алларына сед чекилмеси кереклиги акъкъында, къримтатар халкъынынъ ана топрагына къайтып кельгенде бутюн меселелерни партия ве совет teşкиятларынен бирликте аль этильмеси зарур олгъаны акъкъында сёйледди.

Корюшювде филология илимлери докторы профессор Р. Музафаров, Красногвардейск районундан Р. Бекиров, область ички ишлер идаресининъ башы Ф. Г. Руснак, Совет районундан Ф. Б. Халилов, Симферополь районундан Ф. Харахалиль, Киров районундан С. Измайлов, Феодосия шеэринден М. Восный, Бе-

логорск районундан Р. Османов, Нижнегорск районундан Н. Аблаев, Судакъ районундан Ш. Мустафаев, Белогорск районундан А. Джеппаров, Красноперекон районунинъ сакни, СССР Югъары Совети Миллетлер Советининъ къримтатар халкъынынъ проблемалары боюнда комиссиясынынъ азасы А. Сентхалилов ве дигерлер озьлерининъ чыкышларында миллий меселенинъ чезилув ёллары, онынъ огюнде тургъан манияларны бутюнлей алып ташламакъ керек олгъаны хусусында айттылар.

Корюшювге Ю. Н. Ельченко екюн чекти.

Корюшювде халкъ депутатлары область Совети иджра комитетининъ ренси А. М. Роцупкина иштирак этти.

Азиз Решитов Симферополь районындаки «Гвардейский» совхозынынъ 4-иджи болгоине бакъкъан багъча бригадасында чалыша. О бригаданынъ азаларынен берабер етиштирилген мейва берекетининъ озь вакъытын.

да джыйылып алынмасына аркет эте. Айны заманда джемаат ишлеринде, бу джумледен комсомол омюринде фааль иштирак эте.
РЕСИМДЕ: Азиз Решитов, А. Сентмуратовнынъ фотосы.

Бойле фаджиа текрарланмасын!

Чокъ йыллар кечкен сонъ биз, инает, бири-биримизге догъру ильк адымларны атып башладыкъ. Эвелери бизде бойле имкан ёкъ эди. Ильк адым атылды, ве озьара элемлерден, гъайыплардан, яныкълардан, сталинизм кърбаны олгъан бутюн бир халкъларнынъ эзилеринден кечмек гъает кыйын меселедир. Лякин яныз беля пейда олды, о олмай да биле эди.

Октябрь 7-де Багъчасарай районундаки Плодовое (Азек) коюнде он алты яшындаки осьмюр Андрей Пампукъ бандит къолундан эляк олды. Бу вакъиа кърантасыны яныкъ ичине кюйды. Пампукъларнынъ кърантасына ери одельмейджек гъайыпны кетирди. Династчилерининъ козьде тутгъан макъсадыны къримтатар халкъынынъ устюне юклемек, бойделикнен чешит миллетлерге менсюп олгъан адамларнынъ арасы-

нда адавет атешини якъмакъ мумкюн дегиль. Мезкур вакъиага нисбетен бойле янашувны джиянет, деп саям. Не о тараф, не де бу тараф месюлиетсиз аркетлерге, арткъач эмоцияларга ёл бермек керек. Шунунъ ичюн де, эр бир адам сёзде дегиль де, амельде халкълар арасындаки достлукъны пекитмек ичюн курушмек керек. Багъчасарай районунда олаяткъан вакъиялар шимдилликте бунунъ аксини догъурмакъта. Миллетлерара мунасебетлерде пейда олгъан чатлакъ мени къааръ-къасеветке далдырды.

Октябрь 7-де ве октябрь 18-де олып кечкен вакъиялар эр биримизни аякъга турмагъа ве: «Адамлар, сиз не яласынъыз? Эсингизни т.планъыз! Яныкъны яныкънен сёндюрмек мумкюнми?!» — деп кычырмагъа меджбур этелер.

Биз гъайрыдан къруругъа

ёл алдыкъ, шимди къримтатар меселесини адалетли чезюв, халкъны толу сиясий реабилитация япуз акъкъында там-догъру джевап берильди. Багъчасарай вакъиялары эр биримизни яныджасына фикир юрсетмеге меджбур этелер. Ал-азырта, мейданга кельген вазиятте кергиллики айдаштырмакъ, ис-дуйгъуларны туташтырмакъ — акъылсызлыкъ олгъанынъ аяламагъан сагълам фикирли адамны тапмакъ мумкюн дегиль. Бойле тюшюмген адам халкъны учурумгъа, мутхиш кечмишининъ учурымына итеклей. Бойле фаджиа исе ич бир вакъыт текрарланмамалы.

Февзи ХАРАХАЛИЛЬ, Симферополь районундаки «Заветы Ильича» колхозы консерва цехининъ устасы, КПСС азасы.

Озь сайгъы-итибарыны арттыралар

Къртнезир Исламовнынъ та балалыгында айдавджы зенаатына буюк авеслиги бар эди. Айлар, йыллар кечерек, асип-буюген сонъ, окъуды ве бу ишни менимседи. Полуторкадан башлап, автобусларны ве юк ташыгъан агъыр машиналарны айдады. Бухара — Ташкент маршрутларында чалышты. Бу илери айдавджынынъ ресими йылларнен «Урьмет тахтасы»ндан тюшмедди.

Исламовларнынъ кърантасы 1967 сенеси Краснодар улъкесине кочюп кель-

ди. Лякин Кърымдан эскен серин еллер токтамадан мелевше къокъуларыны кетире эдилер. Инает, 1973 сенеси олар Кърымнынъ Ленин районундаки Красная горка коюне кочюп келелер. Беш йыллыкъ ашшалав, чекелев ве хорлукътан сонъ, оларны сатып алгъан эвлерине язалар. Олар бутюн кърантасынен берабер колхозгъа ишке чыкълар.

Къ. Исламов къаерде олмасын, озюне насыл бир иш авале этильмесин, бутюнни кереги киби эда этти. О мы-

нда да юк машинасынен Одесса, Киев ве дигер шеэрлерге къатнады. Элял эмеги ичюн район газетасында онынъ ады антылды. 40 йылдан берли айдавджылыкъ япкъан Къртнезир Исламов чокъ керелер Фахрий ярлыкъларнен, пара мукафатларынен такъдирленди. Шимди о пенсияда. Лякин онынъ учь огълу баба зенаатыны девам эттире. Озь эмексеверликлеринен халкъымызынъ ве озьлерининъ сайгъы-итибарыны арттыралар. Оларнынъ ишкирлигини корип, эр кес «Машалла, Исламовлар айлесине!» дей.

М. ИСАЕВ.

«АЛМА ТЕРЕГИНДЕН УЗАКЪ ТЮШМЕЗ»

Багъчасарай районунинъ Базарчыкъ (Почтовое) коюндеки поликлиникада тиш экинги оларакъ чалышкъан Зейнеп Лятифова энди бир йыл толар-толмаз койлюлерининъ сайгъы ве урьметини къазанды. О Новосибирск шеэриндеки медицина институтунинъ стоматология болюгини мувафакъиетнен битирди. Озю яш олса да, ишни темелинден билген истидатлы экимлерден бирдир.

Къартларымызынъ «Алма терегинден узакъ тюшмез» дегенлери пек догъру экен. Чюнки Зейнепнинъ анасы Селиха Умерова да тиш экимидир. О дженктен эвель Севастопольдеки медицина мектебини битирген сонъ, Багъчасарай район поликлиникасында, сонъундан Акъярда чалышты. Дженк йыллары бир йыл Севастопольде чалышкъан сонъ ше-

эр мудафаа комитетининъ буйругъынен Краснодар улъкесине эвакуация япылды. Эрменистанда, дженктен сонъ исе Гурджистанда, Узбекстанда озь зенааты боюнда хызмет этти. Элял эмеги ичюн Фахрий ярлыкълар ве Макътаз кыгъытларынен мукафатланды. Эмек ветераны адыны къазанды.

Селиха Умерова бутюн семетдешлери киби Ватанга къайтув арзусынен яшай эди. 45 йылдан сонъ онла озь кърантасынен баба-деделер юртуна къайтмакъ кысмет олды.

Бугунъде онынъ кызы Зейнеп Лятифова озь анасынынъ зенаатыны куте. Озь ана-Ватанында севген ишинен койлюлерининъ хатирини тапа, агърыларыны эксилетте.

Айше МЕМЕТОВА, Багъчасарай району.

Региональ топлашув

Кечкен джумаэртеси куню Симферопольде къримтатар миллий аркети teşеббюсчи группалары азаларынынъ региональ топлашувы олып кечти. Топлашувда Кърым, Узбекстан, Таджикстан, Краснодар улъкеси ве Херсон областынынъ векиллери иштирак эттилер.

Топлашувда миллий меселениз чезилувининъ умумий вазияти бакъылды. Бу меселе боюнда фергъаналы Ю. Б. Османов информация берди.

Топлашувда Кърымда яшгъан рус ве украин эалисине мураджаат къабул этильди.

ДЖЕСАРЕТ ЁЛУНДАН

ФРАНЦИЯДА ПАРТИЗАН ЭДИ

Таджикистан ССРининъ Чкаловск шеэринде яшагъан Нуриев Бекир Аметович кеченде Алушкада яшагъан кызы — Зарема Меметовагынъ эвине мусафирликке келип кетти. Мен онынънен корюшип, дженк йылларындаки фаалиети акъкъында сорадым. О манъа джени йылларында Франция кършылыкъ косьтериджи штабы тарафындан озъ адына берилген шеадетнамени косьтерип, шойле икье этти:

— 1941 сенеси Ялта арбий комиссариаты мени Симферополь шеэриндеки 9-нджи полккъа ёллады. Андан 136-нджи батальонгъа тюштим. Айдавджы оларакъ Къурманджи ве Къачыдаки аэродромларны якъарлыкънен темин эттим. 247-нджи кырыджы поли мейдангъа кетирилген сонъ, (полк командир — Федосеев) Керчте ве умумен Ленин районында булунгъан арбийлерни ажайт маллары ве дигер керекли шейлернен теминледим.

Орду да вазият денъишкен сонъ биз Армавирге бармакъ ичюн къолумызгъа ёлланма алдыкъ ве Къырымдан чыккып Кропоткин станциясына баргъанда умютсизден эсир тюштик. Немселер бизни башта Краснодар ла-

герине, сонъ Ростовгъа, Запорожьеге ве ннает, Франциягъа алып кеттилер. Анда биз бир къач адам чаресини тапып олардан къачтыкъ. Лион шеэринде партизанлар штабыны кыдырып таптыкъ. Бизни партизан отрядынынъ командир майор Казарян озъ кысымына алды. Биз, партизанлар, немселерге баягъы «акъыл къойдыкъ». Францианынъ баскындыжылардан азат олунмасына озъ иссемизни къоштыкъ.

1944 сенеси Ним шеэри айдутлардан темизленген сонъ, биринджи совет партизанлар полкына генерал Де Гольнынъ озю полкнынъ байрагыны такъдим этти. Бу куванчлы тантанада Советлер миссиясы тарафындан генераллар Драгунов, Выхоров ве полковник Пастухов иштирак эттилер. Сонъундан бизим полкмыз Германиягъа азушты ве 47-нджи гвардиялы ордугъа чевирилди. Джени Веймар шеэринде битирдик.

Мен Бекир агъанынъ та о вакыттаки франсызджы азылган шеадетнамесининъ ресмининъ де озюме хатире оларакъ чыккып алтым.

Ш. ИБРАИМОВ.

Ресимде: Бекир НУРИЕВ. Авторнынъ фотосы.

1942-нджи сенесининъ кузю. Керчь ярымадасы. Эр ерде майыстаки феякетининъ излери корюмекте: янгъан танктар, машиналар, ташланылган топлар, олген аскерлернинъ джеседлери... Токътамайып ягъган ягъмурлардан къабаргъан ёлларда гитлерджилер арбий эсирлер колонналарыны Къырымнынъ ичине, концлагерьлерге азуштыра эдилер.

Бир бакъкъанда ярымадада къркъудан яшайыш токътап калган киби корюне, лякин бу догъру дегиль эди. Ленин районундаки Марфоска, Мариенталь ве дигер койлерде гизли тешкилат азалары керичеклиген ордуларнынъ ташланган силлаларыны топлап, оларны тамирлейлер. Етиштирилген берекетнинъ такъдири де буюк телаш догъура эди. Захире джыйылп анбарларгъа ерлештирилди. Насыл этмели де, оны баскындыжылардан сакъламалы? Немсе комендантларынынъ эмирлеринен койлюлер къркъузылган олса да, захирени анбарларда кълдырмакъ, элини ачыкъкъа укюм этмек мумкюн дегиль.

Койдешлерини къркъудан къртарып озъ артындан алып кетеджек итибарлы адамлар керек эди. Рус койлеринде бу агъыр иш В. П. Мотузовгъа, булгъар койлеринде А. А. Наголовгъа авале этильген эди. Гизли тешкилатнынъ ёлбашчыларындан кимсе кърымтатар тилини билмегени меселени пек кыйынлаштырды. Не ксе Василий Мотузов бир чаре тапп:

— Мамат коюнде пек меркылы бир адам яшай. Шу койнинъ дживерларында яшагъан татарлар онъа сынъырсыз ишканалар. Мен о адамны чокътан билем, о молла Арслан Ильясовдыр. Акъыллы-фикирли, совет ахикетининъ илкы йылларындан башлап оннынъ тарафдары олган адамдыр. Мен

беллесем, о бу ишни беджесир.

Эртеси куню Василийнен эки-миз Мамат коюне кеттик. Бизлерни эсли-башлы, кесментик бир адам кършылады, бирер фильджан арпа къавесинен сыйлады. Мотузов мени адымнен чагъыргъанда Арслан акъай бирден: — Сен Тихон Чубнынъ огълусынмы? — деп сорады. — Мен оны сен да дюньяда олмагъанда биле эдим, — деди. Бундан сонъ лаф ачылды. Арслан акъай да

фааль аркет этмеге башлады. Дин кутъкенлер дува этмек ичюн топланган бинада ватанпервер-молла гизли тешкилатнынъ пек чокъ муим весикъталары, сила ве кършунларыны сакълап турды. Бундан да ишанчлы ер тапмакъ кыйын эди. Чюнки энъ айнеджи гестаподжы биле кърт молланынъ эвине тинтмекни акъылына кетирмей эди. Ильясовнынъ садикълыгына ксе бизлер ич бир вакыт шубепенмей эдик. Буюльмез крадели, намуслы кърт он йыллар девамында рус, украин, булгъар, грек ве дигер миллетлерден достане мунасебете яшап кельген кърымтатарларнынъ фикир ве истеклерини ифаде эте эди.

Марфоскадаки гизли тешкилатны душманлар тар-мар этип башлагъан сонъ, комитет оннынъ ич олмадым бир кысым весикъталарыны партизан отрядлары ерлешкен дагълы Къырымгъа азуштырмакъ керек, деп сайды. Бу гъает месулиетли иш Арслан моллагъа авале этильди ве о оны шерфден эде этти. Буннынъ нетиджесинде «Ватан ичюн» гизли тешкилатнынъ чокъусы весикъталары фашистлернинъ Къырымдан кувулгъанына къадар сакъланылды.

1944 сенесининъ майыс айында мен аркет этиджи ордугъа чагъырылдым ве Ильясовнен алякъамыз узюлди. Оннынъ къолунда кълган весикъталарнынъ такъдири манъа белли дегиль. Махлалем басылган сонъ окъуйджылар, белки бу меселени айдынлатмагъа ярдым этерлер. 1942—44 сенелери немсе оккупациясы девринде Керчь ярымадасында олып кечкен вакъияларны объектив суретте айдынлатмакъ ичюн о весикъталарнынъ эмиети буюктир, деп беллейим.

А. ЧУБ, сабыкъ подпольежи.

КЪЫЗЫЛ МОЛЛА

Биз теклиф этеджек меселе боюнда бир-эки ишлер ялкыан экен. Койде джыйылган захирени душмандан сакъланмагъа онъа яш комсомол Муедин Сеттаров ярдым эте эди. Кысыкъасы, биз бири-биримизнен тез ачлаштыкъ.

Ильясов этрафтаки койлерде ишни яхшы тешкилатландырды, озюне анда къолуткъанларны тапты. Эки йыл къадар девам эткен оккупацияда кой сакинлери ачыкъ чекмедилер. Бу иште Ильясовнынъ хызметлери буюктир.

«Ватан ичюн» гизли тешкилатнынъ комитети кърымтатар залиси арасында ватанперверлик-агитация ишини алып бармагъа икътидарлы адамгъа пек мухтадж эди. Тезден бойле адам Ильяс молла оладжыгъа на эмин олдылар. Сонъ дереде ишанчлы олгъаны ичюн оны комитет эркинына кирсеттилер ве о оннынъ ишинде

ДОСТЛУКЪ

Лёман СУЛЕЙМАН.

Достлукъны инсанлар озълери яраткъан, Энъ якъын ёлджугъа: «Достумсыз!» — деп айткъан. Достуна сейлеген мукъаддес сырны, Достунен йырлагъан севимли йырыны.

Достлукънен афатлы ёллардан кечилген, Достлукънен енъишлер шербети ичилген, Белядан, къазадан къртулган инсанлар, Достлукънынъ вурунен сырланган чокъ танълар.

Достлукънынъ омузы — тыпкъы бир юдже дагъ, Достлукънынъ кучюнен ешере багъча, багъ, Боран ве ташкындан сакълай о, кърчалай, Достлукънен кълблелерде чекелер ачалар.

Достлукъ — бу халкъымнынъ тюненмез байлыгъы, Эм шадлынъ, эм куванч, эм эфир, эм ктайгъы. Достлукънен ольченир эр урмет ве сайгъы, Достлукъ — бу омюрнинъ сарсылмаз таш, дагъы.

ТОЙЛАРЫМЫЗ МЕРАКЪЛЫ ОЛСУН!

Мен «Достлукъ»нынъ октябрь 13-те чыккыган сапында «Тойлар акъкъында ойлар» махалесининъ окъуп чыккыган сонъ, къолума кълалем алдым ве шу ашагъыдаки сатырларны яздым. Махаленинъ муэллифи Усеин Сеитумеров пек догъру айта. «Тойдан къайткъанда мусафирлерининъ богъазлары агъырта, сеслери къралгъан, къулакълары чынтлай, чюнки бир къач саат девамында кучюлю аппаратура давушындан адам акъыллы лаф этмекнинъ чареси олмады, баш шишип кълды» дегенине биз де къошуламыз.

Эксерет тойларымызда келиннен киевнинъ озъ миллий урбаларымызны киймегенлерини корип къаарленсинъ. Сийрек-сепелек кийилген узун антер, йылтыравукъ фес, къушакъ ве кълпакъны корьгенде келин-киевден козюнъни аламайсынъ. Бизим миллий урбаларымызны корьген башкъа миллет векиллери де сукъланалар. Бойле олгъанда не ичюн биз озъ урф-адетлеримизни кутмеймиз? Енъса, адден тыш «меденетли» олдыкъмы? Озь меденетини, адетлерини ве тилини кутмеген, бегенмеген адам ич

бир вакыт меденетли ола билмез, деп саям.

Яшларымызгъа биз — ана-бабалар билген адетлеримизни огретмек керекмиз. Ялыгъыз тойда дегиль, тойдан сонъ келинлеримиз ана-бабаларынынъ ве дигер къртларнынъ кълларыны ольмеге, «саба шерфиниз хайырлы олсун», «байрам шерфиниз мубарек олсун» демеге билмек кереклер.

Эмне шерфе, Первомай району.

Керчь шеэринде яшагъан У. Сеитумеров аркъадашнынъ язгъанына мен де къол тутам. Эбет, тойны эсасен яшлар яраштыра. Олар чокъ ойнайлар, чокъ билелер, лякин той деген шей бизим адетлеримиз ичине энъ буюк бир тантаналы мерасимдир. Чалгъыджыларымызнынъ токътамадан чешит ой

башкъа миллет авалары чалгъанынен ве яшларымызнынъ секирилеп ойнагъанларынен тойларымыз меракълы кече демек мумкюн дегиль.

Тойгъа кельген мусафирлер арасында ойнамагъа ве йырламагъа билгенлерни мейдангъа давет этип, халкъ оюн ве йырларыны идкра этмек гъает керекли ве меракълы бир шейдир.

Мен шимди 75 яшындам. Эски чалгъыджылардан бирим. Чалгъы алетлеринден кларнет, кемане, даре ве давул чалар эдим. Энде кемане ве давулмиз бар. Эгер чалмагъа ве огренмеге истеген яшлар олса, мен оларгъа чешит оюн ве йыр махлаларыны огрете билем.

Али АКИМОВ, Симферополь району, Трудолюбовка кою, Садовая сокъагъы, 2-нджи эв.

Алушталы Баиров Аппаз Абдураманович энди 80 яшыны кечти. Орду хызметини Къачыдаки учуджылар азырлав мектебинден башлады. Потти шеэринде деңизджи флотунда, Севастополь, Новороссийск шеэрлеринде душманнен курушти. Къарадеңиз флотунинъ 83-нджи батальоны эркинында косьтерген эрлиги ичюн бир къач дженкьер орден ве медаллернен мукафатланды. Шимди Самарканд шеэринде яшай.

Ресимде: 58 йылдан берли КПСС азасы, шахсий пенсонер Аппаз Баиров.

Ш. ИБРАИМОВНЫНЪ ФТОСЫ.

Усние Сеитмететова Красноперекоп районьдаки Ново-селовка ксюнинъ 16-нджи ашайт маллары тюкянында мур-дир оларакъ чалыша. О тюкянгъа кельген муштерилерни кулер юзьнен кяршылап ала ве оларнынъ суаллерине буюк

дикъкъатнен джевап бере. Кой залиси онынъ хызметинден пек хошнут.

Ресимде: У. Сеитмететова (сагда) иш вакъытында. А. Сеитмуратовнынъ фотосы.

Янъы роман

«Советский писатель» неприятынынъ Ленинград бо-логи къримтатар язиджысы Риза Халидининъ «Прелюдия» романынъ рус тилинде чы-кыраджакъ.

Романнынъ къараманы — музынаджы. О. Генчлиги дженк вакъытына догъру кельген несильнинъ векили-дир. Р. Халид озь романы-нынъ саифелеринде кърим-татар халкънынъ истидат-лы огълунынъ агъыр такъ-дир акъкъында икяе этип, даа якъын кечмиште ясакъ этильген меселелерни коте-ре.

«Прелюдия» романы келе-джек сене рус тилинде огуз бинъ нухада чыкы-дажакъ.

С. КОСТЫРКО.

«БИЗЛЕРГЕ «МЕДЕНИЕТ МЕРКЕЗИ» КЕРЕКМИ?»

Биз «Достлукъ»нынъ октябрь 6-да чыккъан 14-нджи санында Кърим ул-кешнаслыкъ музейининъ иль-ний хадими И. Заатовнынъ «Бизлерге «Медениет мер-кези» керекми?» деген сер-левалы макъалесини дердж аткен эдик. Бу макъале окъуйджыларымыз арасы-нда кениш музакере этильге-нинден делаят берген мек-тюллерни дикъкъатынъыз-гъа авале этемиз ве озь фи-кир-мулязаларынъызынъ са-бырсызлыкънен беклеймиз.

Мен къримтатар медениет меркезини мейдангъа кети-рюв акъкъындаки финирге кесен-кес кяршышым. Кърим татарлар чокъ асырлар дева-мында озь миллий девлетчи-лигине (Крым юрты, Кърим халыгы, Кърим АССР) малик эдилер. Шим-ди исе бизге, къримтатар-ларгъа, медений меркезини тыкыштырмагъа тырыша-лар. Бойле медений меркез-лерге, меселя, джеми бир къач бинъ адамны тешиль эткен караимлер ве кърим-чакълар, буннынъ киби де миллий ве этник группалар (озь миллий-территориаль девлетчилигине малик ол-гъан, лякин ондан тышта яшаган эрменилер, урум-лар, еудийлер ве иляхрелери) маликлер.

Бойлеликнен, бизге меде-ниет меркезини мейдангъа кети-рюв гъасини огге сюрп бизге тыпкъы Литвадаки та-тарларгъа берильген медений автономияны теклиф этелер.

Сёз келими, 1944 сенеси Уз-бекстангъа, Таджикстангъа, Уралгъа, башкъа ерлерге де-портация япылгъан, озь мил-лий ватанына къайтмакны тюшюнмеген, сюрюн этиль-ген ерлерни озь ватаны сай-гъанларгъа, эбет, бойле ме-дений автономия керек.

Айны мына шу себептен, мен «Таврия» неприятында чыкыдажакъ «Кърим хал-кълары» деп адландырылгъан джыйынтыкъта иштирак эт-мектен вазгечтим. Къримта-тар халкънынъ миллий груп-паларнен бир сырагъа къой-макъ мумкюн дегиль.

Бизге медений меркез керек дегиль. Кърим Авто-ном Совет Социалист Рес-публикасы гъайрыдан тик-ленген сонъ медениет ве ди-гер девлет муэссиселерининъ эписи олур.

Рефик МУЗАФАРОВ, профессор.

Газетамызнынъ 14-нджи санында Исмет Заатовнынъ макъалесини окъуп, гъает хошнут олдым. Бу макъале-ни актуаль ве озь вакъытын-да язылгъан макъале, деп саям.

Онынъ, яни муэллифининъ, финирлерине толусынен кю-лутам. Мен беллесем, бут-юн сааларда бизим анъане-леримизни тиклемек ичюн эр кес кюлунодан кельгени къадар аракет этмек керек. Кърим газеталарында, че-шит тюрюл семинарларда, корюшювлерде кимнинъ ким олгъаны акъкъында давалар чокъ ола. Бир чокъ месе-лелер аля бу кунъ ачыкъ

къалмангъа. 45-ыллыкъ сюрюнлик, антиатар про-пагандасы, чокътан-чокъ ве-сикъаларнынъ ёкъ этильме-си халкънымызгъа буюктен-буюк зарар кетирди.

Акъкъатен де, бизде бир заманларда алемге намы кет-кен къююмджылар, чалгъы-джылар, териджилер, кураш-чилер ве иляхрелери бар эди. Доныгъа намы кеткен халкъ эдик. Бугунъде исе Кърим сакинлери бу шейни бильмейлер. олар биз-ни ич бир шейн олмагъан, медениетсиз бир варвар, деп саялар. Шуннынъ ичюн де бизге, халкъны дев-лет ёлуна кочюрп кетир-селер, ерлештирселер, меде-ниетимизни гъайрыдан тик-леселер, деп бакъып отур-макъ керекмей. Арекет биз-ден чыкмакъ керек. Биз сакъланып къалгъан шейлер-ни дирем-дирем топламакъ, гъайрыдан тиклемек керек-миз.

Газеталарымызгъа, базы бир мектеплерде къримтатар тилини огренювге кяршы чыккъан, «Кърим АССРи тикленгендегъе буларнынъ кереги ёкъ», деп юрген ар-къадашларнен тюбю-темелин-ден разы дегилем. Къолу-мызда олгъан эр бир васта, эр бир имкяндан файдалан-макъ керекмиз. Мемлекет шимди агъыр вазиятте булу-на. Бойле агъыр, муреккеп девирде биле, биз ким олгъа-нымызынъ унутмамалымыз.

Сейдамет ЯГЪЯЕВ, дзюдо боюнда СССР спорт устасы. Первомай районы.

ОДЖАЛАР КОШЕСИ

АНА ТИЛИМ — ГЪУРУРЫМ

Сайгъылы ве урьметли окъуйджылар! Бугунъ биз башлангъыч сыныфларда къримтатар тилинден дерс берген оджаларгъа ярдым оларакъ методик тевснелерни дердж этип башлаймыз. Берильген тиль ве эдебият мате-риаллары, оларнынъ къулланув хусуснетлери 2—3-нджи сыныфлар ичюн къарарлаштырылгъандыр. Лякин оджа-лар озьлерининъ окъутув шарантлерине коре, бу тевснелерге чешит дегъишмелер кирсете билелер.

Методик тевснелерни Симферополь девлет универси-тетининъ оджасы, филология илимлери кандидаты Энвер Акъмоллаев ишлеп чыкты.

1-нджи ДЕРС

Биринджи дерсте оджа талебелерни кечильген фен-нен, онынъ хусуснетлеринен таныштырмакъ керек. Бойле дерсни субет шекилинде алып бармалы. Оджа чешит мев-зуларнен багълы олгъан ресимлерден файдалана билер. Нумуне оларакъ, окъув йылыннынъ башында отьпериле-джек дерслерден бири: «Мераба, мектеп», «Яз битти», «Язда насыл раатландыкъ?», «Лагерьде» ве башкъа мев-зулар боюнда субет шекилинде дерс отькермек мумкюн. Меселя, 2—3-нджи сыныфта окъугъан талебелерни «Ме-раба, мектеп» деген текстнен таныш этмек мумкюн.

Оджа 7—10 дакъкъа девамында суаль джевап шеки-линде субет алып бара. Суаллер предметлер ве оларнынъ аляметлеринен багълы оларакъ тизильмек керек. Месе-ля, оджа озенининъ ресимини косьтере ве: Бу nedir? — деп сорай. Балалар: — Бу озен, деп джевап берелер. Озен насыл? — деп сорай оджа. Озен кенъ, деп джевап берелер балалар. Оджа: — Озенде кимлер ювуна? — деп сорай. Балалар: — Озенде балалар ювуна, деп джевап берелер.

Субет кетишатында оджа талебелернинъ джевапларын-даки етишмемезликлерни сечмек борджлу. Етишмемез-ликлер шулардан ибарет ола билер: талебе базы бир сес-лерни догъру айтып оламай, нетиджеде сёзни де догъру айталмай; талебе умумен кююлгъан суаллерге джевап тапып оламай, я да, тапкъан такъдирде, джевапны янъ-лыш айта; джеваптаки базы бир сёзлерни эдебий тильде дегиль де, шиве тилинде айта, я да умумен ана тилинде джевап берип оламай.

Субеттен сонъ оджа талебелерни буюк олмагъан, 70 — 80 сёзден ибарет олгъан текстнен таныш эте. Бу тек-стин талебелернинъ озьлерине окъута. Тексттеки янъы сёзлерининъ маналарыны анълаткъанда, тек джумледе ифаделенген союны анълатмакънен берабер сёзнинъ ше-килини сакъланп къалмакъ керек.

Текст: «МЕРАБА, МЕКТЕП»

Яз битти. Биринджи сентябрь етип нельди. Бугунъ янъы окъув йылы башлана.

Балаларда къуванч буюк. Олар эллеринде чечек ту-тып, мектепке кетелер. Эр кес мектеп азбарында топ-лана. Биз энди экинджи сыныфта окъуймыз. Меннен берабер Лейля, Диявер, Алиме де мектепке кетелер. Эпимизининъ элимизде бирер топ чечек бар.

Мектепте бизни ана тили оджамыз кяршылап алды. Шу арада чанъ къакъылды. Биз мермер басамакълардан котерилип, сыныфларгъа толустыкъ. Дерс башланды.

Оджамыз бизге: «Янъы окъув йылынъыз хайырлы олсун!» — деди. Биз де оджамызынъ окъув йылынен хайырладыкъ, онъа чечек багъышладыкъ. Оджамыз пен севинди.

Вазифе: Ашагъыдаки суаллерге джевап беринъиз:

1. Мектепте дерслер не вакъыт башлана?
2. Балалар къайда кетелер?
3. Кимлерде къуванч буюк?
4. Биз къачынды сыныфта окъуймыз?
5. Мектепке даа кимлер кетелер?
6. Мектепте бизни ким кяршылап алды?
7. Оджамыз бизге не деди?

ТЕКСТТЕ КЪУЛЛАНЫЛГЪАН СЕЗЛЕРНИНЪ ЛУГЪАТЫ

етип кельди — наступил (сентябрь)
сакълангъан — уличи
кяршылап алды — встретил(а)
мермер басамакълардан — по мраморным ступенькам
чанъ къакъылды — прозвенел звонок
хайырладыкъ — поздравили
багъышладыкъ — подарили

БИЛЬГЕНЛЕР БАРМИ?

Бадам Али Ирих 1911 се-неси Ялта районьдаки Ко-реиз коюнде догъды. Улу Ва-тан дженкинден эвель кой-де бригадир оларакъ чалы-шты. Къараденъиз флотун-да (Севастопольде) хызмет этти. 1941 сенеси июнь-июль айларында дженкке аскер ёллап ишлеринде фааль иш-тиракъ этти. Сонъундан озю де гонъюлли оларакъ дженк-ке кетти. Керчтени уруш-ларнынъ биринде «белгисиз гъайып олды». Эгер де онынъ дженкявер ёлу акъ-къында бильгенлер олса, ашагъыдаки адреске язып ёлламанъызынъ риджа этем:

353488, Краснодар улъкеси, Архиповка-Осиновка къаса-басы, Ленин сокъагы, 122-нджи эв. А. Османовагъа.

Агъам Мустафа Абдуль-ваапов 1940 сенеси октябрь айынынъ башында Судакъ район арбий комиссариаты тарафындан аскерликке алы-нды. Дженк башлангъанда о Эстония ССРининъ Ломжа шесариндеки атлы аскерлер къысымында хызметте эди. Биз онынъ къайсы джеб-элдерде курёшкенени, эгер олгъен олса, къаерде ко-мюльгенини бильмеймиз. Ондан мектюп де, «къара хабер» де кельмеди. Биль-генлер олса, меним адреси-ме язып, хабер бермелерини риджа этем: 326610, Хер-сон областы, Генческ ше-эри, Гоголь сокъагы, 183-нджи эв. Мамбет Абдульва-азовгъа.

МЕРАБА, «ДОСТАЛУКЪ»

Къримда яшагъан догъ-мушларымыз ве танышла-рымыз «Достлукъ»нынъ ба-зы бир санларыны бизге — Самаркандкъа ёллап тура-лар. Биз ана тилимизде чы-кыкъан озь газетамызынъ пен бегенип окъуймыз. Онынъ туткъан ёлуны, дердж эткен материалларыны такъдирлей-миз. Барсын, бу «Дост-лукъ» халкънымызнынъ аякъ асты этильген акъ-укъукъы-ны тикленмесинде озь Вата-нынъызгъа къайтмамызда ве башкъа халкълар киби биз де озь ана тилимизни огрен-мек имкянына малик олма-мызда озюнинъ дегерли ис-сесини кюшсын.

Мен таныгъан, бильген адамларнынъ чокъусы «До-стлукъ»къа язылдылар. Язылмагъан семетдешлери-мизни де абуне олмагъа да-вет этем. Мен бу афталынъ-нынъ кунъделик оладжагъы-на инанам.

Н. БАТАЛОВА, Самарканд шеэри.

Октябрь 20-де «Достлукъ» газетасында Софу Мухтар-нынъ «Ярдым бермеге азы-рым» денильген макъалеси-ни окъуп, онынъ алидженап-лыгъына шаштым ве юрек-тен къувандым. Бизим шим-дини шарантте бир-биримизге ярдым бермек, эр бир иште бирлик оларакъ, агъырымыз-ны енгиль этмек ичюн ты-рышмакъ керекмиз.

Мен де 10 нуха «Дост-лукъ»къа абуне олдым. Эгер ана тилимизде чыккъан га-зетамызгъа базы бир себеп-лернен язылып оламагъан аркъадашлар манъа мур-аджаат этселер, мен оларгъа «Достлукъ»ны почта васта-сынен ёллап билем.

Гульзар АСАНОВА, 334071, Красногвар-дейск районы, Дубров-ское къасабасы. Моло-дьяяя сокъагы, 11-нджи эв, 14-нджи квар-тира.

Умютсизден кюлума «До-стлукъ»нынъ 13-нджи саны тюшти. Окъудым. Козьлери-ме инанмадым. Ана тили-мизде язылгъан. Бутюн еу-джудымны таза бир ава къа-плагъан киби олды. Къуван-гъанымдан козьлерим яш-ланды, юрегим джошты. Эбет, мен 40 йылдан берли озь семетдешлеримнен кю-нушмадым. Бир чокъ кърим-татар сёзлерини унуттым. Газета меним ичюн буюк бахт—козъайдын, дост ол-ды. Эпъ къуванчы ери шу-да ки, газета меним Вата-нымда—Къримда чыккып башлады.

Газетаны чыкыаргъан ар-къадашларгъа сагълыкъ-се-ляметлик. Кърим Автоном Совет Социалист Республи-насыны тиклев киби шереф-ли иште фааллик, иджадий мувафакъист истейим. Урьмет иле: Н. Аппазов, Днепрпетровск шеэрин-деки Ленин комсомолы адына яш сейирджилер театрининъ баш ресса-мы.

«Эфсане» — «Легенда» ансамбли Кърымда

Тюневин Симферопольде белли кърымтатар чалгъы-йыр эстрада ансамблининъ ильк концерти олды. Симферополь ве онынъ дживарында койлерден кельген сейирджилерде буюк теэссурут къалдырган бу концерт рыкъма-рыкъ толу залда кечи.

«Эфсане»нинъ бедий ре-бери Рустем Фаизов ве музыка ребери, яш композитор Эдип Асанов озьлери киби талантлы чалгъыджи ве йырджыларны топлап сейирджилернинъ энъ юксек талапларына джевап бериджи иджадий коллектив тизмеге

малик олгъанлар.

Яш санааткярларымыз акъикъатен де «Эфсане» деген Дюльбер ве терен маналы адны акълайлар. Эминиз ки, «Эфсане»нинъ чалгъыджи ве йырджыларынынъ истеклери эфсане олып къалмадан тез вакъытларда

акъикъаткъа чевирилир.

«Эфсане» ноябрь 2-де Симферопольде берген экин-джи концертинден сонъ Кърымнынъ дигер шеэр ве районларына ёл аладжакъ, андаки семетдешлеримизнинъ гонъюлюни котереджек. Акъ ёл санъа, «Эфсане»!

Ильки адымларым

Урьметли окъуйджылар! Эгер язгъан мектубимде ба-зы бир янълыштыкълар ол-са, багъышланъыз. Меним миллетим украин. Орта мек-тепте немсе тили ве украин тиллеринден дерс берем. Бу йыл кърымтатар тилини ог-ренмеге башладым. Бу иште манъа янаша койде яшагъан достум Эшреф Джеппаров ярдым бере. О да мектепте немсе тили оджасы олып ча-лыша.

Мен достума русча мек-туплер язам, о исе меним язгъанымны кърымтатарджа-гъа чевирип манъа ёллай. Бундан да гъайры, «Дост-лукъ»таки русча — кърым-татарджа лакъырды сёзлю-гини токътамадан эзберлей-им. Эгер адамда истек олса, о эр бир агъыр ишнинъ ас-тыннан чыкъа биле экен.

— Энди манъа русча де-гиль де, кърымтатарджа мек-туп яз, баягъы келиштирип башладым. Эгер бойле ты-рышсанъ, йылнынъ сонъуна-дже «Достлукъ»нынъ хабер-джиси олурсынъ, — деп шакъа эте Эшреф. Лякин, тильни огренмек ичюн мен даа чокъ чалышмакъ кереким. Бу са-ада мен ильки адымларны ата

И. ПУГАЧ,
Красногвардейск райо-
ны, Клепинино кою.

МЕДЕНИЕТ ЯНЪЫЛЫКЪЛАРЫ

Тилимизни огренемиз

Евпатория Меркезий ше-эр китапханесинде кърымта-тар тилини огренюв боюнджа курслар тешикландырыл-ды. Бу курсларны Ташкент-теки Низами адына девлет педагогика институты кърым-татар тили ве эдебияты бо-люгининъ сабыкъ талебеси Алие Велиева Абдулова алып бара. Бу курсларгъа эм балалар, эм уйкенлер къатнай биле. Мешгулиет-лер афтада эки кере: салы куню акъшам саат 18-де, ба-зар куню саба саат 11 бу-чукта башлана.

Бундан да гъайры, бу ки-тапханенинъ СССР халкъла-ры эдебияты болюги но-ябрь 16-дан декабрь 16-гъа къадар кърымтатар эдебия-ты ве медениетининъ айлы-

гъыны откормекни къа-рарлаштыра. Откериледжек бу тедбирнинъ программасы гъает кениш. Бу вакъыт и-инде Евпаториялы окъуй-джылар «Достлукъ» газета-сы редакциясынынъ коллек-тивинен корюшеджеклер. Бу-ндан сонъ китапханеде кърым-татар эдебияты сонъки де-вирининъ обзоры оладжакъ, шеэр улкъешналыкъ музей-инде эски джизелер, миллий чалгъы алетлери ве иляхре эшьяларнынъ сергисини те-шикландырмакъ къарар-лаштырыла. Ноябрь айы-нынъ сонъунда китапханеде «Кечмишининъ адджы дер-слери» деген мевзуда субет откериледжек. Декабрь айы-нынъ башларында кърым-татар эдебияты ве медение-

ти айлыгъы черчивесин-де «Кърымтатар Проблема-сыны аль этиов ёллары» ме-взусында мунакъаша отке-риледжек. Бу мунакъашада шеэр иджаа комитетининъ, шеэр «Бильги» джемети-нинъ векиллери, шеэр улъ-кешналыкъ музейининъ ха-димлери иштирак этеджек-лер.

Кърымтатар эдебияты ве медениети айлыгъынынъ эсас макъсады — миллетле-рара мунасебетлерде пейда олгъан кергиллини йымша-тмакъ, Кърым ярымадасы-нынъ тамыр халкъы — къры-мтатарларнынъ эдебияты ве медениетинен якъындан та-ныш олмакъ, оны пропаган-да япмакътыр.

Ю. ТАИРОВ.

Хатырамызда эбедий къалыр

Къара хабер етип кельди: белли кърымтатар оюнджы-сы, аджайип инсан Селиме Челебиева вефат этти.

Селиме Челебиева санаат-къа дженктен, эвель кирип кельген эди. О башталары бедий авескярлыкъ тегерек-теринде ойнай, сонъра про-фессиональ оюнджы, халкъ оюнларынынъ пропагандисти олды. Буюк икътидар, исти-дат ве эмексеверлик сабе-си олгъан Селиме Челебие-ва мешур балерина ола би-лир эди. Лякин о да бутюн кърымтатар халкъы киби, озъ ана топрагъындан сю-рюн этильди. Гъурбет иль-де, Узбекстанда С. Челебие-вада озъ зенааты боюнджа чалышмагъа имкан ёкъ эди. Балалар эвинде чалыша, ана-бабадан окъюз къалгъан кърымтатар огълан ве къыз-чыкъларына, оларнынъ ар-къадашларына халкъ санаа-тынынъ сырларыны ача.

1957 сенеси Ташкентте «Къайтарма» ансамбли мей-дангъа кетирилгенде Сели-ме Челебиева ансамблининъ етекчи солисти олды. Бу кол-лективде о йигирми йыл де-вамында чалышты, раатлыкъ недири бильмеди. Узбекстан-нынъ бутюн шеэрлеринде, дигер бир чокъ ерлерде га-строллерде булунды. Халкъ оюнларыны буюк меарет ве усталыкънен пропаганда яп-ты. Яшларгъа устазлыкъ эт-ти, бунунънен кърымтатар оюн санаатынынъ сакъланып къалмасына иссе къошты. Омюрининъ сонъки йылла-рында энди баягъы яшта ол-гъан Селиме Челебиева са-нагъа чыкъып джазибели кърымтатар оюнларыны идж-ра этип оламагъаны себе-бинден санадан кетмеге ме-джбур олды. Лякин чалыш-макъны девам эттирди. Яш-ларгъа озъ усталыгъыны ашлады, Узбекстанда «Ял-

ла» ансамблинде костюмер олып чалышты. Селиме Че-лебиеванынъ эмексеверлиги, озъ халкъына садыкълыгъы онъа нисбетен урьмет ве сайгъы кетирди.

Селиме Челебиева ана то-прагъына къайтмагъа арз эте эди. Эм де тек къайтып кельмекни дегиль де, мында янъы кърымтатар театр кол-лективинде чалышмакъны, яшларгъа халкъымызнынъ ольмез санаатынынъ индже-ликлерини ашламагъа хаял-лана эди. Лякин бу энди тек хаял олып къалды.

Якъында о Севастопольде яшагъан къызы Зейнепке мусафирликке кельди. Ве мында да кечинди. С. Челе-биева Симферополь джива-рындаки Доброе кюннинъ ме-зарлыгъында дефн этильди.

Х. ГЪАНИЕВА,
СССР журналистлер со-
юзынынъ азасы.

Тильни бильмек — достлукъны къавийлештирмек

РУСЧА-КЪРЫМТАТАРДЖА ЛАКЪЫРДЫ СЁЗЛЮГИ

(башы газетанынъ 4—17 санларында)

Медицина.
Здравоохранение

Тиббиет.
Сагълыкъ сакълав

Как ваше здоровье? — Сагълыкъынъыз насыл?
Я плохо себя чувствую — Меним алым ёкъ.
Вызовите врача — Экимни (дохтурни) чагъырынъыз.
Вы заболели? — Сиз хасталандынъызмы?
Я, кажется, простудился — Мен, гъалиба, сувукъландым.
У меня опухли десны — Кемерлерим шишти.
У меня болит голова (сердце, горло, рука, нога, глаз, ухо, живот) — Меним башым (юрегим, богъазым, къолум, аягъым, козум, къулагъым, къурсагъым) агъырта.
У меня сломался зуб — Тишим сынды.
У вас поднялась температура — Сыджагъынъыз котериль-ди.

Вашу температуру измерили? — Сыджагъынъызны оль-чедилерми?
У него бессонница — Онынъ юкъусы къачкъан.
Я сильно кашляю — Мен пек оксюрем.
Он порезал палец — О пармагъыны кести.
У меня кружится голова — Меним башым айлана.
У него вывихнута рука — Онынъ къолу чыкыктыр.
На что жалуетесь? — Не дердинъиз бар?
Вам нужно обратиться к окулисту (стоматологу) — Сизге козь (тиш) экинине мураджаат этмек керек.
Когда придет врач? — Эким (дохтур) не вакъыт келе-джек?

Позовите медсестру — Эмширени чагъырынъыз.
У меня болит (колет) вот здесь — Мына бы ерим агъырта (санча).

У меня совершенно нет аппетита — Асла маддем ёкъ (маддем къачты).
Прошу Вас, положите меня в больницу — Риджа этем, мени хастаханеге къоюнъыз.

(девамы бар)

СССР журналистлер Союзы азаларынъ дикъкъатына

Ноябрь 11-де, джумаэрте-си куню, «Достлукъ» газе-тасынынъ редакциясында Кърымгъа кочюп кельген СССР Журналистлер союзы-нынъ азаларынен корюшюв откериледжек.

Корюшюв саат 12.00-де башлайджакъ.

Бизим адресимиз: Симфе-рополь шеэри, Генерал Ва-сильев сокъагъы, 44-нджи эв.
«Крымская правда» газета-сынынъ бинасы, 6-нджи кват.

«Достлукъ» газетасы-нынъ редакциясы.

Нешир ичюн месюль Ш. РАМАЗАНОВ.

«Достлукъ» газетасы реда-кциясынынъ коллективи бел-ли оюнджы, «Къайтарма» ансамблининъ сабыкъ соли-сти

Селиме ЧЕЛЕБИЕВА

вефат эткени мунасебетинен мерхуменинъ Севастопольде яшагъан къызы Зейнеп Че-лебиевагъа, сой-акърабала-рына озюнинъ терен тазие-сини бильдире.

Достлукъ

(«ДРУЖБА») издаётся на
крымскотатарском языке

Бизим адресимиз: 333700, Симферополь шеэри, Генерал Васильев сокъагъы, 44-нджи эв.
Телефонлар: 44-79-11, 49-90-591, 44-49-08

Украина Компартиясы Кърым обкомы «Таурида» неширляты-нынъ басмаханеси. Тиражы — 11374 нуска

Газета джума кунълери чыкъа

«Крымская правда» газетасынынъ нешири

индекс 61059

Сымарыш

№ 387

БЯ 02204